

KONFIDENCIALUMO IR KONSPIRACIJOS PRINCIPAI BAUDŽIAMAJAME PROCESSE

Gediminas Bučiūnas¹

Pateikta 2013 m. gegužės 29 d.

DOI: <http://dx.doi.org/10.7220/2029-4239.11.2>

SANTRAUKA

Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės atkūrimas 1990 m. kovo 11 d. ipso facto reiškė naujos Lietuvos teisinės sistemos kūrimo pradžią ir geriausių Vakarų teisės tradicijų perėmimą. Kartu tai laikytina savotišku atramos tašku, nuo kurio Lietuvos Respublikos teisinė sistema pradėjo vystytis ir vystosi pagarbos žmogaus teisėms ir laisvėms linkme. Tai akivaizdžiai atsispindi ir Lietuvos Respublikos piliečių referendumu priimtoje 1992 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje², kurios preambulėje įtvirtinamas vienas reikšmingiausių valstybės uždavinių – siekis sukurti tokią teisinę sistemą, kuri užtikrintų efektyvią žmogaus teisių ir laisvių apsaugą bei jų gynimą.

Žmogus, būdamas socialine-visuomenine būtybe, gyvena visuomenėje ir turi savų interesų, kurie ne visada sutampa su kitų individų interesais. Todėl vienas iš valstybės prioritetinių uždavinių yra užtikrinti kiekvieno žmogaus kaip atskiro individo ir kartu visos visuomenės saugumą nuo nusikalstamų kėsinių į fundamentalias žmogaus teises ir laisves. Valstybė yra priversta imtis įvairių teisėtų priemonių, leidžiančių atskleisti nusikalstamas veikas, nustatyti jas padariusius asmenis, todėl visuomenėje žmogaus teisių ir laisvių suvaržymas yra neišvengiamas. Tam tikslui teisėsaugos institucijoms, vykdančioms baudžiamąjį persekiojimą, įstatymais yra suteikiamos teisės taikyti specialius tyrimo metodus. Pažymėtina, kad specialios nusikalstamų veikų tyrimo formos ir metodai (kontroliuojamas gabenimas, slaptas sekimas) teisėtais ir neišvengiamais yra pripažįstami tarptautiniuose teisės normų aktuose, pvz.: 1988 m. gruodžio 19 d. Jungtinių Tautų Organizacijos priimtoje Konvencijoje dėl kovos su neteisėta narkotinių

¹ Gediminas Bučiūnas yra Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakulteto viešosios teisės katedros lektorius, Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakulteto doktorantas. Europos Sąjungos policijos misijos Afganistano Islamo Respublikoje patarėjas. Mokslinių tyrimų kryptys: ikiteisminis tyrimas, diplomatinė teisė, nusikaltimų tyrimo metodologija, terorizmas, organizuotas nusikalstamumas.

Gediminas Bučiūnas. Vytautas Magnus University, Faculty of Law, Department of Public Law, lecturer. Vytautas Magnus University, Faculty of Law, doctoral student. European Union Police mission in Islamic Republic of Afghanistan, mentor/adviser.

Research interests: pretrial investigation stage, diplomatic law, methodology of investigation crimes, terrorism, organized crimes.

² Lietuvos Respublikos Konstitucija, *Žin.* (1992, Nr. 33-1014).

priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta³ ir supranacionalinių teismų jurisprudencijoje. Tai paskatino nacionalinius įstatymų leidėjus perkelti slaptus tyrimo veiksmus naudojamus kriminalinėje žvalgyboje į nusikalstamų veikų tyrimą reglamentuojančius įstatymus.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Baudžiamasis procesas, ikiteisminis tyrimas, slapti tyrimo metodai, ikiteisminio tyrimo duomenų neskelbtinumo principas, teisėjų pasitarimo kambario paslaptis, konspiracija, konfidencialumas.

ĮVADAS

2003 m. gegužės 1 d. Lietuvos Respublikoje įsigaliojo 2002 m. kovo 14 d. įstatymu patvirtintas naujasis Lietuvos Respublikos BPK, kuriuo iš esmės buvo pakeista ikiteisminio tyrimo koncepcija, atsižvelgiant į šiuolaikinę baudžiamojo proceso teoriją ir praktiką užsienio šalyse. Naujojo Lietuvos Respublikos BPK priėmimas buvo žymus kokybinis šuolis link žmogaus teisių ir laisvių apsaugos, skaidresnio proceso ir realių galimybių ginti pažeistas teises ir laisves sudarymo taikant neviešo pobūdžio procesinių prievartos priemonių. Realybė yra tokia, kad po Nepriklausomybės atkūrimo Lietuvos teisinė sistema dar nėra galutinai susiformavusi. Įstatymų ir poįstatyminių teisės normų aktų trūkumai išaiškėja sprendžiant kasdienio visuomenės gyvenimo problemas, tarp kurių paminėtina organizuoto nusikalstamumo sukelta grėsmė saugiam visuomenės egzistavimui, bei kai kurių sunkių nusikaltimų finansų srityje latentškumas.

Tai vertė įstatymo leidėją ieškoti naujų specialių tyrimo metodų, kurie būtų efektyvūs prieš iškilusias grėsmes, bet kartu iškėlė uždavinį išlaikyti balansą tarp asmens teisės į privatų gyvenimą bei jo slaptumą ir visuomenės teisės į saugią aplinką. EŽTT teisminė praktika rodo, kad žmogaus teisių ir laisvių suvaržymas, taikant specialius tyrimo metodus yra pateisinamas, jei laikomasi įstatymo nustatytų reikalavimų. Pavyzdžiui, 1978 m. EŽTT sprendime byloje *Klass and others v. Federal Republic of Germany* konstatavo, kad „demokratinei visuomenei gresia terorizmas ir kompleksinės šnipinėjimo formos, todėl valstybė, norėdama su tuo veiksmingiau kovoti, privalo turėti galimybę slapčia stebėti jos teritorijoje vykstančius ardomuosius veiksmus.“⁴ Vienas žymiausių senovės romėnų teisininkų Publijus Juvencijus Celsas yra pasakęs, kad įstatymų išmanymas yra ne tik teksto žinojimas, o įstatymo prasmės, paskirties bei veikimo ribų supratimas (*lot. Scire leges nos est verba earum tenere sed vim ac potestatem*).⁵ Ši antikinė sentencija, autoriaus nuomone, taikliai apibūdintų šio mokslinio straipsnio aktualumą, kurį lėmė slapto sekimo skyrimo ir taikymo metu išryškėjusios problemos, susijusios su žmogaus teisių ir laisvių apsaugos užtikrinimu.

³ Jungtinių Tautų Organizacijos Konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta, *Žin.* (1998, Nr. 38-1004).

⁴ *Klass and others v. Federal Republic of Germany* // <http://www.hrcr.org/safrica/limitations/klass_germany.html> [aplankyta 2012 12 06].

⁵ ALBERTAS MILINIS, *Baudžiamoji atsakomybė už nužudymą be pavojingumą didinančių ir mažinančių aplinkybių (BK 129 str. 1 d.): daktaro disertacija.* (Vilnius: Vilniaus universitetas, 2009), p. 10.

EŽTT priimtuose sprendimuose, kuriuose Lietuva pralaimėjo, buvo nustatyta, kad buvo pažeista bent viena Konvencijos nuostata. Dauguma pažeidimų susiję su Konvencijos šeštuoju straipsniu, kuris garantuoja kiekvieno asmens teisę į bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką, nepriklausomą ir nešališką teisimą, prievolę laikytis nekaltumo prezumpcijos. Be to, dalis EŽTT sprendimų tiesiogiai palietė slaptuosius tyrimo veiksmus, egzistuojančias problemas juos skiriant ir taikant, ir kartu atskleidė atotrūkį tarp visuomenės lūkesčių dėl slaptų tyrimo veiksmų, jų taikymo efektyvumo ir disbalanso žmogaus teisių bei laisvių apsaugoje. Ikitiesminio tyrimo duomenų atskleidimas vykstant tyrimui, pvz.: telefoninių pokalbių suvestinių viešas publikavimas masinės informacijos priemonėse dar vykstant teisminei bylos nagrinėjimui, atskleidė, kad nauji slapti tyrimo veiksmai perkelti iš žvalgybinės veiklos į ikitiesminį tyrimą greta jau egzistuojančių ikitiesminio tyrimo duomenų neskelbtinumo principo ir teisėjų pasitarimo kambario paslapties pamažu transformavosi į baudžiamąjį procesą, žvalgybinei veiklai būdingus konspiracijos ir konfidencialumo principus. Kartu tai išskėlė poreikį atlikti mokslinį minėtų principų tyrimą baudžiamojo proceso kontekste, sukelti polemiką aktualiu klausimu teisės praktikų, teoretikų ir slaptų tyrimo veiksmų taikymo kritikų tarpe.

Konspiracijos principas

Ikitiesminio tyrimo metu, taikant neviešo pobūdžio procesines prievartos priemones, naudojami tokie elgesio, veiksmų modeliai, kurie padeda užtikrinti priemonės ir ją taikančių subjektų *incognito* – užmaskuoti taikomus metodus, specialias technines priemones ir siekiamą tikslą. Taikant neviešo pobūdžio procesines prievartos priemones, visada egzistuoja tikimybė, kad gali būti atskleisti priemonės vykdančys subjektai, jų naudojamos specialios techninės priemonės. Todėl, siekiant sumažinti atskleidimo riziką, ikitiesminio tyrimo ir kriminalinės žvalgybos (buv. operatyvinės veiklos) subjekto pareigūnai (*toliau* – „pareigūnai“) pasirenka atitinkamus elgesio modelius įvairiose situacijose, kurie sumažina riziką būti atskleistiems, modeliuoja konfliktines situacijas, galinčias iškilti taikant slaptą tyrimo veiksmą, kurios gali tapti neįveikiama kliūtimi, norint gauti tyrimui reikšmingą informaciją. Tai leidžia išskirti iš jau žinomų ikitiesminio tyrimo duomenų neskelbtinumo principą ir teisėjų pasitarimo kambario paslapties specialųjį principą, kuris kriminalinėje žvalgyboje (kai kuriose šalyse operatyvinėje veikloje) įvardijamas konspiracijos terminu. Minėtas principas pakankamai naujas Lietuvos baudžiamojo proceso teisėje. Jo atsiradimą sąlygojo pokyčiai baudžiamojo persekiojimo mechanizme, kurie atsirado naujajame Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse reglamentavus naujus ikitiesminio tyrimo veiksmus: savo tapatybės neatskleidžiančių ikitiesminio tyrimo pareigūnų veiksmus (BPK 158 str.); leidimą atlikti nusikalstamą veiką imituojančius veiksmus (BPK 159 str.), slaptą sekimą (BPK 160 str.).

Apžvelgus Lietuvos teisės mokslininkų darbus konspiracijos principo tematika, publikacijų tiriamomis temomis neaptikta, išskyrus Panomariovo A., Ramanausko R., Gušauskienės M., Gutausko A. tyrimus, tam tikrais aspektais paliečiančius tiriamas problemas. Rusijos mokslininkų Šumilov A. J., Pavličenko N. V. darbuose skirtuose analizuoti operatyvinę veiklą nemažai dėmesio skirta konspiracijos principo esmės atskleidimui.

Internetiniame terminų žodyne žodžio „konspiracija“ reikšmė aiškinama taip: „konspiracija [lot. conspiratio — sutarimas, vieningumas, suokalbis]: 1. nelegalios veiklos sistema; 2*. paslapties išlaikymas, slaptumas.“⁶ Kitame internetiniame žodyne pateikiamas toks paaiškinimas: „Konspiracija – slapta veiklos ar veiksmo atlikimo forma, siekiant, kad kiti asmenys nesužinotų apie kokius nors dalykus, ir dėl to imantis ypatingų atsargumo ir saugumo priemonių.“⁷ Konspiracijos principas minimas Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo 3 str. 2 d. skelbiančioje, jog: „[k]riminalinė žvalgyba grindžiama teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo, viešojo intereso apsaugos, konspiracijos, konfidencialumo, viešų ir slaptų veiksmų derinimo principais.“⁸ Tačiau nacionalinis įstatymų leidėjas neatskleidžia konspiracijos principo esmės.

Iš to išplaukia, kad konspiraciją galima suvokti kaip tam tikros veiklos slaptumą, gvildenamą atveju – pažintinės veiklos tiriant socialinę reiškinių – nusikalstamą veiką.

Konspiracijos svarba sekimo metu jau žinoma nuo seniausių laikų ir minima mus pasiekusiuose raštuose. Senovės Indijos filosofas Chanakya, dar vadinamas Kautilya (350 – 283 m. pr. m. e.), veikalo Arthashastra III knygoje „Apie teisę“ (angl. „Concerning law“), XIII knygoje „Strateginės priemonės tvirtovei užimti“ (angl. „Strategic means to capture a fortress“) ir XIV knygoje „Slaptos priemonės“ (angl. „Secret means“), atskleidamas sekimo reikšmę ir svarbą užtikrinant valdovo ir valstybės saugumą, pateikia rekomendacijos kaip efektyviau rinkti informaciją (duomenis) slapta stebint asmenis ir išvengti demaskavimo. Italų mąstytojas Nikolo Makiavelis (it. Niccolò di Bernardo dei Machiavelli 1467-1527) traktatuose ir istoriniuose veikaluose „Apie karo meną“ (angl. The art of war, 1521 m.)⁹, „Istoriniai, politiniai ir diplomatiniai dokumentai.“¹⁰ (4 tomai, 1532 m.) (angl. The historical, Political, and Diplomatic writings) nemažai vietos skiria sąmokslų prieš valdovus ir jų atskleidimų analizei, prieš armijos stebėjimams ir pan. Pvz.: traktato „Apie karo meną“, parašyto dialogo tarp Batistos ir Fabrizijaus forma, šeštoje knygoje N. Makiavelis rašo, kad: „norint išgauti priešo paslaptis ir žinoti apie jo pasirengimą karui, kai kas kartu su ambasadoriumi siunčia ir žvalgus, kurie maskuojasi ambasadoriaus šeimos nariais, ir tai jiems suteikia galimybę stebėti priešą armiją.“¹¹

Tai leidžia teigti, kad konspiracijos principas grindžiamas pažintinės veiklos tikrųjų tikslų užmaskavimu ir informacijos rinkimui naudojamų metodų, leidžiančių išvengti ar sumažinančių demaskavimą, parinkimu.

⁶ Tarptautinių žodžių žodynas, *Konspiracija* // <<http://www.zodziai.lt/reiksme&word=Konspiracija&wid=10436>> [aplankyta 2013 05 15].

⁷ *Konspiracija* // <<http://zodynai.igloro.info/es/z/konspiracija/>> [aplankyta 2013 05 15].

⁸ Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas (2012 11 17, Nr. XI-2234), 3 str. 2 d.

⁹ NICCOLO MACHIAVELLI, *The art of war* // <<http://oll.libertyfund.org/simple.php?id=984>> [aplankyta 2013 01 16].

¹⁰ NICCOLO MACHIAVELLI, *The Historical, Political, and Diplomatic writings* // <http://oll.libertyfund.org/index.php?option=com_staticxt&staticfile=show.php%3Ftitle=1866&Itemid=28> [aplankyta 2013 01 17].

¹¹ Ten pat.

Iš pirmo žvilgsnio peršasi išvada, kad šis principas nesuderinamas, kertasi su kitais visuotinai pripažintais principais, kaip teisinės valstybės, teisėtumo. Priešingai, šis principas yra harmonijoje su jau minėtais bendraisiais teisės principais ir juos papildo. Pirmiausiai, nevieši tyrimo veiksmai ir galimybė juos naudoti ikiteisminio tyrimo metu yra numatyti įvairiose konvencijose, kurias daugelis valstybių ratifikavo įstatymais, įskaitant ir Lietuvos Respubliką, kuri tokiu būdu inkorporavo konvencijas, tarptautines sutartis kaip sudedamąją dalį į savo teisės sistemą. Antra, Europos Žmogaus teisių teismo praktika rodo, kad slapti nusikaltimų, nusikaltėlių išaiškinimo metodai patys savaime neprieštaruoja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 str. Pavyzdžiui, 1978 m. rugsėjo 6 d. bylos *Klass ir kiti prieš Vokietiją* sprendime dėl Konvencijos 8 str. 1 d. pažeidimo nurodė, kad neviešų tyrimo veiksmų taikymas yra pateisinamas, jeigu laikomasi nustatytų reikalavimų.¹² Svarbi teisinė garantija, tiesiogiai susijusi su konspiracijos principu, yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos BPK 161 str. 1 d., skelbiamame, jog: „[a]smeniui, kuriam buvo taikoma bent viena šiame skyriuje numatyta priemonė jam nežinant, baigus tokią priemonę taikyti turi būti pranešta apie ją.“¹³ Iš to išplaukia, kad konspiracijos principas yra savotiška „dūmų uždanga“, kurios pagalba gali būti įveikiamos išorinės kliūtys, trukdančios įgyvendinti baudžiamojo proceso paskirtį.

Apibendrinus galima teigti, kad konspiracijos principas pasireiškia tuo, kad ikiteisminio tyrimo metu atliekant neviešo pobūdžio procesines prievartos priemones, naudojami tokie elgesio modeliai, priemonės, kurios leidžia išvengti arba sumažina galimybę slaptų ikiteisminio tyrimo veiksmų taikiniu tapusiam objektui suvokti, kad jis yra paslapčia stebimas, renkama informacija apie jo atliekamus veiksmus, vykstančius aplink jį ar su juo siejamus procesus, reiškinius. Tyrimo metu informacijos rinkimui naudojamos maskavimosi priemonės, būdai neturi kelti grėsmės žmogaus gyvybei ar sveikatai, įžeisti orumą, garbę.

Konfidencialumo principas

Konfidencialumo sąvoka vis dažniau sutinkama teisės normų aktuose, pvz.: Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 6 str. 1 d. skelbia, kad:

[p]erkančioji organizacija, Viešojo pirkimo komisija, jos nariai ar ekspertai ir kiti asmenys, nepažeisdami įstatymų reikalavimų, ypač dėl sudarytų sutarčių skelbimo ir informacijos, susijusios su jos teikimu kandidatams ir dalyviams, kaip nurodyta šio įstatymo 41, 74, 79 straipsniuose ir 86 straipsnio 4 dalyje, negali tretiesiems asmenims atskleisti perkančiajai organizacijai pateiktos tiekėjo informacijos, kurios konfidencialumą nurodė tiekėjas. Tokią informaciją sudaro visų pirma komercinė (gamybinė) paslaptis ir konfidencialieji pasiūlymų aspektai. Dalyvių reikalavimu perkančioji organizacija turi juos supažindinti su kitų dalyvių pasiūlymais, išskyrus tą informaciją, kurią dalyviai nurodė kaip konfidencialią.¹⁴

¹² Žr. išnašą Nr. 4.

¹³ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas (2008 04 15, Nr. IX-785), 161 str. 1 d.

¹⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (2006 01 31, Nr. X-471), 6 str. 1 d.

Konfidencialumo sąvoka taip pat minima Lietuvos Respublikos civilinio kodekso šeštosios knygos (prievolių teisė) 6.709 str.¹⁵ EŽTT jurisprudencijoje, pvz.: 2000 m. spalio 3 d. bylos *Du Roy and Malaurie v. France* sprendime¹⁶, Lietuvos Respublikos Konstitucinio ir Aukščiausiojo Teismų sprendimuose, pvz.: Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-161/2012.

Internetiniame terminų žodyne žodžio „konfidencialus“ reikšmė aiškinama taip: „konfidencialus, konfidenciali viešai neskelbtinas, slaptas: konfidenciali sutartis. konfidencialiai pvz.: konfidencialiai paprašyti. Konfidencialumas.“¹⁷

Kaip matome iš pateiktų pavyzdžių, konfidencialumo terminas glaudžiai susijęs su gautos ir disponuojamos informacijos, kuri nėra viešai skelbtina, slaptu platinimu trečiajai šaliai.

Sprendžiant tyrimu iškeltą uždavinį – atskleisti konfidencialumo principo esmę, kuris glaudžiai susijęs su jau minėtu ikiteisminio tyrimo duomenų neskelbtinumo principu, tikslinės atrankos būdu EŽTT „HUDOC“ duomenų bazėje ir teisinių žinių ir naujienų tinklavietėje „Infolex“ buvo atrinkti su konfidencialumo principu siejami teismų sprendimai ir jie išanalizuoti: 9 EŽTT sprendimai byloje: 2012-12-06 *Michaud v. France*, 2004-05-18 *Edition Plon v. France*, 2002-01-29 *A. B. v. The Netherlands*, 2007-12-10 *Stoll v. Switzerland*, 2007-11-13 *Cebotari v. Moldova*, 2009-06-02 *Szuluk v. The United Kingdom*, 2009-04-28 *K. H. and others v. Slovakia*, 2008-11-25 *Biriuk v. Lithuania*, 1997-02-25 *Z. V. v. Finland*; 1994-11-18; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas byloje Nr. 17/94 dėl teisinių konsultacijų konfidencialumo ir 2010-03-15 Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo teismo byloje 2K-144/2011 priimta nutartis.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, kad minėtuose teismų sprendimuose konfidencialumo principas buvo iš esmės gvildinamas gynėjo (advokato) ir kliento; gydytojo ir paciento profesinę paslaptį sudarančios informacijos panaudojimu baudžiamajame procese, tačiau nebuvo paliesti aktyvūs baudžiamojo proceso dalyviai siaurąja prasme, o būtent prokuroras, ikiteisminio tyrimo pareigūnas (teisėtvarkos institucijos pareigūnai). Neretai visuomenėje kylantys skandalai dėl slaptų tyrimo veiksmų metu surinktos informacijos patekimo į viešąją erdvę, atskleidžia konfidencialumo principo reikšmę ikiteisminio tyrimo pareigūnų, prokurorų pažintinėje veikloje renkant slaptų ikiteisminio tyrimo veiksmų pagalba faktinius duomenis byloje. Minėtų veiksmų taikymo metu gali būti gaunami duomenys apie asmens sveikatos būklę, įpročius, pomėgius, politines pažiūras, nesantuokinius ryšius ir pan. Juk neatmestinas atvejis, kad informacija apie sekamo asmens sveikatos būklę gali būti panaudota neteisėtai išgaunant iš jo parodymus apklausos metu; šantažuojant asmenį sudaryti jam nenaudingus sandorius ir pan. Arba kitas pavyzdys, taikant Lietuvos Respublikos BPK 158 str., slapta patekus į patalpą, tarp turinčių įrodomąją vertę dokumentų, gali būti paimti ir nesusiję su tiriamą nusikalstama veika, bet turintys konfidencialią informaciją apie įmonės finansinę būklę, įsipareigojimus; sukurtus naujus produktus, technologijas, receptūras ir pan. Tokios informacijos atskleidimas trečiajam asmeniui, pvz. konkuruojančiam rinkoje kitam ūkio subjektui sukeltų grėsmę ar padarytų realią žalą įmonės turtiniams interesams. Nors Lietuvos Respublikos BPK 161 str. 2 d. įsakmiai nurodo, jog: „[j]eigu baudžiamasis procesas nutraukiamas, visa apie privatų asmens gyvenimą surinkta informacija turi būti nedelsiant sunaikinta surašius atitinkamą aktą. Sprendimą dėl tokios informacijos sunaikinimo

¹⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (2001 07 01, Nr. 74-2262), 6.709 str.

¹⁶ Europos žmogaus teisių teismo byla: *Du Roy and Malaurie v. France*, Eur. Ct. HR, No. 34000, (2001).

¹⁷ Konfidencialus // <<http://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/K/konfidencialus>> [aplankyta 2013 05 12].

priima prokuroras pasibaigus šio Kodekso 214 straipsnyje numatytam procesinio sprendimo nutraukti ikiteisminį tyrimą apskundimo terminui arba išnagrinėjus proceso dalyvių skundus dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo.¹⁸ Į tai atkreipia dėmesį EŽTT 2000-02-16 sprendime byloje Nr. 27798/95 *Amann v. Switzerland*, pabrėžiantis, kad „dokumentai, kurie nėra ilgiau reikalingi arba tapo netikslingi, privalo būti sunaikinti.“¹⁹ Bet iki sprendimo priėmimo dėl informacijos panaudojimo įrodinėjime praeina tam tikras laiko tarpas. Atkreiptinas dėmesys, kad kai kuriuos slaptus ikiteisminio tyrimo veiksmus atlieka pareigūnai (Lietuvos Respublikos BPK 158 str. 6 d. atveju ir privatus asmuo), kurie patys tiesiogiai neatlieka ikiteisminio tyrimo, jo neorganizuoja ir jam nevadovauja, o tik atlieka slapto tyrimo veiksmo atskiras operacijas renkant duomenis, turi realią galimybę susipažinti su visais jų veiklos metu surinktais faktiniais duomenimis iki jų perdavimo ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui įstatymo nustatyta tvarka.

Sprendimus, kuriuos surinktus faktinius duomenis panaudoti baudžiamajame procese, o kuriuos sunaikinti, priima prokuroras, remdamasis tam tikrais kriterijais. Iš atliktos teismų sprendimų analizės išplaukia, kad konfidencialumo principas susijęs su konfidencialia informacija. Tačiau iškyla klausimas, kokia informacija gali būti laikoma konfidencialia? Pvz.: ar gali būti asmens privatus telefono numeris; namų adresas; asmeninis el. paštas; tautybė; išsilavinimas (įskaitant įgytus laipsnius); amžius; asmens kodas laikomi konfidencialia informacija (didžioji dalis išvardintų duomenų yra proceso veiksmų protokoluose, su kuriais galima viešai susipažinti įstatymo nustatyta tvarka). Nors šio tyrimo imtis apsiriboja tik konfidencialumo principu, kurio esmės atskleidimas neįmanomas be suvokimo, o kas yra laikoma konfidencialia informacija. Lietuvos Respublikos įstatymuose nėra pateikta konfidencialios informacijos samprata, išsamus, baigtinis jos sąrašas. Sisteminiu požiūriu apžvelgus ir išanalizavus Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą galima teigti, kad konfidencialią informaciją sudaro:

- 1) komercinės (gamybinės) paslaptys (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pirma knyga 1.116 str. 1 d.);
- 2) profesinės paslaptys, tai informacija, kurią pagal įstatymus ar sutartis privalo saugoti tam tikros profesijos asmenys (advokatai, gydytojai ir kt. 1.116 str. 5 d.);
- 3) kita nevieša informacija, kurią kaip konfidencialią laiko sutarties šalis ir nenori, kad būtų atskleista tretiesiems asmenims.

Autoriaus nuomone dar turėtų būti priskiriama prie konfidencialios informacijos plačiąją prasme ir informacija, kuri pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymą sudaro valstybės, tarnybos paslaptį.

Informacijos konfidencialumo reikalavimai glaudžiai susiję su kiekvienoje šalyje galiojančiais (ir dėl to specifiniais) įstatymais, kurie savaip reglamentuoja konfidencialios informacijos saugojimą, viešinimą ar priverstinį gavimą, kai reikia ginti visuomenės interesus, o būtent atliekant nusikalstamų veikų tyrimą. Taikant slaptus ikiteisminio tyrimo veiksmus gali būti surenkama įvairaus pobūdžio informacijos, kaip pavyzdžiui asmens sveikatos būklė, profesinės karjeros ankstesnėse darbovietėse istorija, sąskaitos banke numeriai, slaptažodžiai prisijungti prie el. bankininkystės sistemos, asmeninės nuotraukos, dalyvavimas politinėse partijose, visuomeninėje veikloje, asmeniniai darbuotojo užrašai, ūkio subjekto suarchyvuotos bylos (archyviniai duomenys) ir kt. informacija apie asmens privatų gyvenimą, ūkio subjekto finansinius

¹⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas (2008 04 15, Nr. IX- 785), 161 str. 2 d.

¹⁹ Europos žmogaus teisių teismo byla: *Amann v. Switzerland*, Eur. Ct. HR, No. 27798, (2000).

įsipareigojimus, išradimus ir pan., kurios turėtojas nesutinka jos atskleisti viešai, t. y. padaryti laisvai prieinama tretiesiems asmenims. Taigi jeigu ši informacija nesusijusi su tirama nusikalstama veika, tai ji laikytina konfidencialia informacija. Skirtingai nuo neskelbtinų ikiteisminio tyrimo duomenų, kurie vėliau ar anksčiau bus paskelbti baudžiamajame procese, konfidenciali informacija negali būti skelbiama, išskyrus įstatymų apibrėžtus atvejus. Iš to išplaukia, kad konfidenciali informacija – ne tik esami, bet ir praeities duomenys, susiję su asmeniu.

Kita vertus, konfidencialumas yra grindžiamas pasitikėjimu ir pirmiausiai yra etinis principas, kurio privalu laikytis bendraujant vienam asmeniui su kitu (žodžiu, raštu, įskaitant el. ryšio priemones). Taikant slaptus ikiteisminio tyrimo veiksmus, surinkta informacija apie nusikalstamą veiką nuo pat jos užfiksavimo techninių priemonių pagalba ar/ir gavimo įstatymo nustatyta tvarka byloje iki sprendimo pripažinti ją faktiniais duomenis byloje yra prieinama valstybės pareigūnams, valstybės tarnautojams, kurie ne tik tiesiogiai atlieka visą ikiteisminį tyrimą ar atskirus ikiteisminio tyrimo veiksmus, bet ir teikia techninio pobūdžio paslaugas, kaip pvz.: parengia telefoninių pokalbių suvestines, archyvuoja skaitmeniniu pavidalu gautą informaciją institucijos informacinėse sistemose. Kaip jau minėta, nuo informacijos gavimo tyrimo veiksmų pagalba ir iki jos sunaikinimo ikiteisminio tyrimo metu praeina laikotarpis, kuris gali būti skaičiuojamas dienomis, mėnesiais ir šiame laikotarpyje egzistuoja konfidencialios informacijos pasklidimo viešojoje erdvėje tikimybė. Pagal Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 2 str. 7 d. yra skiriamos dvi asmens duomenų valdytojų grupės: juridiniai ir fiziniai asmenys, kurie tvarko asmens duomenis automatinio ir neautomatinio būdais.²⁰ Teisminės institucijos, įgyvendindamos keliamus uždavinius, įstatymo nustatyta tvarka turi teisę tvarkyti asmens duomenis. Pavyzdžiui, policija yra valstybės institucija, kurios vienas iš uždavinių – nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų tyrimas ir atskleidimas. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymo 6² str. 1 d. skelbia, kad „[p]olicijos uždaviniams įgyvendinti būtini duomenys tvarkomi žinybiniuose registruose ir informacinėse sistemose.“²¹ Autoriaus nuomone, prie tokių duomenų gali būti priskirtina skaitmeninė informacija, kuri fiksuojama atliekant proceso veiksmą ir yra saugoma policijos kompiuterių atminties saugyklose. Kiekvienai informacijai, priklausomai nuo jos pobūdžio, suteikiamo saugumo lygio, yra įstatymu apibrėžti saugojimo terminai.

Autorius, siekdamas nustatyti skaitmeniniu pavidalu užfiksuotos informacijos byloje naikinimo tvarką, atsitiktinės atrankos būdu susipažino su 11 ikiteisminio tyrimo bylų Kauno apygardos prokuratūroje. Analizuojamu atveju tam tikra informacija, remiantis prokuroro nutarimu, kai buvo nuspręsta, kad ji ar dalis jos baudžiamajame procese nebus naudojama kaip neturinti ryšio su tirama nusikalstama veika, nors baudžiamasis procesas ir nenutraukiamas arba baudžiamasis procesas nutraukiamas surašant sunaikinimo aktą, buvo sunaikinta. Atkreiptinas dėmesys, kad visuose tirtuose procesiniuose dokumentuose buvo minimos tik skaitmeninės informacijos laikmenos – kompaktiniai diskai, tačiau niekur nebuvo užsiminta apie autentiškos skaitmeninės informacijos. esančios skaitmeninėse vaizdo ar garso fiksavimo technikos atminties saugyklose arba automatizuotose duomenų rinkmenose, sunaikinimą.

²⁰ Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (2011 05 12, Nr. I-1374), 2 str.

²¹ Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas (2012-10-02, Nr. VIII-2048), 6² str.

Tai leidžia daryti prielaidą, kad slapto sekimo metu užfiksuota skaitmeniniu pavidalu informacija galėjo būti dėl įvairių priežasčių nesunaikinta.

Skirtingai nuo ikiteisminio tyrimo duomenų, kurie turi procesinę formą, konfidenciali informacija gali ir neturėti įstatymu apibrėžtos procesinės formos, o gali būti slaptus ikiteisminio tyrimo veiksmus atlikusio ikiteisminio tyrimo pareigūno (BPK 158 str. 6 d. atveju – privataus asmens), prokuroro atmintyje – būti už ikiteisminio tyrimo bylos procesinių dokumentų ribos, t. y. turėti neprocesinę formą. Visa tai leidžia išskirti konfidencialumo principo elementą – informacijos fiksavimo formas: procesinę ir neprocesinę.

Asmens duomenų vertę šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje taikliai apibūdina anglų filosofo Frensiso Beikono (1561–1626) posakis „žinios – tai jėga.“²² Informacijos (duomenų) saugojimas – tai procesas, kuris yra skirtas sukauptai informacijai saugoti. Vadinasi, informacijos (duomenų) saugojimas glaudžiai susijęs su kaupimu: reikia sukaupti, kad turėtum ką saugoti. Užfiksuotos informacijos (duomenų) turinio vientisumo išsaugojimo problema neiškilo iki skaitmeninės fotografijos ir vaizdo fiksavimo technikos atsiradimo ir naudojimo proceso veiksmų tvarkos, eigos ir rezultatų fiksavimo. Naudojant skaitmeninę vaizdo fiksavimo techniką, galima užfiksuotus vaizdus iš karto atspausdinti spalvotu spausdintuvu, saugoti įvairiose laikmenose – kietajame diske, optiniuose diskuose, nufotografuotą vaizdą iš karto galima peržiūrėti vaizdo fiksavimo technikos skystųjų kristalų ekrane. Tuo pačiu tai reiškia jog egzistuoja galimybė konfidencialią informaciją paskleisti viešoje erdvėje. Nuo 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojusio naujojo Lietuvos Respublikos BPK 179 str. 5 d. numatyta, jog prie tyrimo veiksmų protokolų pridedamos ir skaitmeninės informacijos laikmenos.²³ Tačiau kaip užtikrinti skaitmeninėje informacijos laikmenoje užfiksuotos informacijos (duomenų) originalumą ir apsaugoti ją nuo galimų turinio vientisumo pakeitimų ar nuo galimo paskleidimo viešumoje?

Šio klausimo nagrinėjimą reikėtų pradėti nuo skaitmeninio vaizdo fiksavimo ir atgaminimo proceso struktūros, kurią sudaro keturi etapai:

- 1) informacijos įvedimas (pvz.: skaitmeninė vaizdo kamera);
- 2) informacijos apdorojimas grafinių vaizdo apdorojimo programų pagalba arba patekimas į vaizdo fiksavimo technikos vidinę ar išorinę atmintį (pvz., SD atminties kortelė);
- 3) informacijos išvedimas į išorę (pvz., atspausdinimas spausdintuvu, įrašymas į skaitmeninę informacijos laikmeną – optinį diską);
- 4) sukauptos skaitmeninės informacijos (duomenų) tvarkymas ir saugojimas.²⁴

²² P. A. WINN, *Online court records: balancing judicial accountability and privacy in an age of electronic information*, vol. 79 (Washington: Law Review, 2004), p. 307.

²³ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas (2008 04 15, Nr. IX- 785), 179 str. 5 d.

²⁴ N. BENNANI et al., *Digital photography and computer technology: a promising field of innovation* // <<http://membres-liglab.imag.fr/donsez/pub/publi/mdic99.pdf>> [aplankyta 2013 05 12].

Aktualus skaitmeninės informacijos (duomenų) turinio vientisumo išsaugojimo kontekste yra skaitmeninio vaizdo fiksavimo ir atgaminimo proceso antras etapas, kai skaitmeninė informacija (duomenys) patenka į skaitmeninės vaizdo fiksavimo įrangos atminties saugyklas. Būtent tada iškyla didžiausias pavojus, kad autentiškos informacijos turinys gali būti pakoreguotas specialios programinės įrangos (pvz.: nuotraukų redagavimo programos „Photoshop“) pagalba, ar padarytos kelios kopijos. Nesigilinant į teisinės, organizacines, technines priemones išvengti minėtų žalingų pasekmių, nes tai nėra šio tyrimo objektas, galima teigti, kad pareigūnas, tiriantis nusikalstamą veiką, yra pagrindinė ašis, apie kurią sukasi konfidencialumo principo laikymasis.

Siekdamas nustatyti surinktos ikiteisminio tyrimo veiksmų pagalba informacijos tvarkymą, saugojimą, autorius tyrimo metu susipažino su 52 ikiteisminio tyrimo bylomis Kauno apskrities vyriausiojo policijos organizuotų nusikaltimų tyrimo valdybos, Specialiųjų tyrimų tarnybos Kauno valdyboje, atliko įvairių teisminių institucijų pareigūnų apklausą išsiųsdamas paklausimus elektroninio pašto pagalba dėl užfiksuotos skaitmeniniu pavidalu informacijos tvarkymo, saugojimo ir nustatė, jog skaitmenine vaizdo fiksavimo technika fiksuojant proceso veiksmų atlikimo tvarką, eigą ir rezultatus (pvz.: parodymą atpažinti, slaptą sekimą) naudoja visi ikiteisminio tyrimo pareigūnai; surinkta informacija yra saugoma vaizdo fiksavimo technikos vidinėje ar išorinėje atminties saugyklose arba perkeliama į kompiuterio vidinę atminties saugyklą. Nesant teisinio reglamentavimo dėl skaitmeniniu pavidalu užfiksuotos informacijos tvarkymo operacijų, ikiteisminio tyrimo pareigūnas pats priima sprendimus remdamasis turimomis žiniomis informacinių technologijų srityje.²⁵

Kitas aktualus klausimas yra dėl surinktos informacijos, kuri buvo užfiksuota vaizdo fiksavimo technikos atmintyje, pateikimo ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui. Susipažinus su 12 ikiteisminio tyrimo bylų, tirtų Kauno apygardos prokuratūros veiklos teritorijos ikiteisminio tyrimo įstaigose, galima teigti, kad ikiteisminio tyrimo metu tirtose bylose buvo atlikti įvairūs proceso veiksmai, kurių metu buvo fotografuojama skaitmeniniais fotoaparatais. Vienais atvejais prie tyrimo veiksmų protokolų buvo pridėtos fotoaparato išorinės atminties saugyklos – kortelės, kitais – informacija iš fotoaparato/vaizdo kameros vidinės ir/ar išorinės atminties saugyklos buvo įrašyta į optinius diskus (CD), kurie buvo pridėti prie protokolų. Pirmasis būdas, kai iš karto po procesinio veiksmo atlikimo iš skaitmeninio fotoaparato išimama išorinė atminties saugykla ir įpakuojama voke, kurį pasirašo visi proceso veiksmo dalyvavę asmenys, užtikrina, kad atminties saugykloje esanti informacija nebus pakeista. Tačiau atminties saugyklos gana brangios ir tai labai neekonomiškas autentiškumo užtikrinimo būdas. Pasirinkus antrąjį būdą nėra išvengiama tarpinio etapo – informacijos, užfiksuotos vaizdo fiksavimo technikos vidinėje ir/ar išorinėje atmintyje, perkėlimo į kompiuterį ir informacijos perrašymo kompiuteriu į optinį diską. Tai pilnai neapsaugo informacijos (duomenų) turinio atskirų elementų nuo galimo pakeitimo ar papildomų kopijų padarymo atliekant skaitmeninės informacijos tvarkymo veiksmus.²⁶

²⁵ GEDIMINAS BUČIŪNAS, *Slaptas sekimas: teisinis reglamentavimas ir praktiniai aspektai* (Vilnius: Registrų centras, 2012), p. 325.

²⁶ Ten pat, p. 325-326.

Šis tyrimas leidžia išskirti konfidencialumo principo elementą – autorizuotą vartotoją. Skirtingai nei proporcingumo principas, kuris dominuoja priimant procesinį sprendimą dėl vienos ir kitos procesinės prievartos priemonės taikymo baudžiamajame procese, konfidencialumo principo svarba išryškėja procesinės prievartos priemonės, įskaitant slaptus ikiteisminio tyrimo veiksmus, taikyme, ypač fiksuojant, analizuojant, vertinant ir priimant sprendimą dėl surinktų faktinių duomenų tolimesnio panaudojimo įrodinėjimo procese. Trumpiau tariant, prokuroras ar pareigūnas negali skelbti informacijos, kurią jis gavo ar jam buvo patikėta tiriant nusikalstamą veiką. Į tai atkreipiamas dėmesys Lietuvos policijos generalinio komisaro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. V-347 patvirtinto Lietuvos policijos pareigūnų etikos kodekso 4.21. str., kuris skelbiamas, jog policijos pareigūnas tarnybiniame veikloje turi vadovautis šiomis nuostatomis, būtent: „neskelbti informacijos, kuri policijos pareigūnui patikima tarnybos metu, jos neatskleisti, neprarasti ir neperduoti asmenims, neįgalotiems jos sužinoti.“²⁷ Kiekvienas teisėtvarkos pareigūnas, prieš pradėdamas oficialiai eiti savo pareigas, prisiekia laikytis įstatymų, pareigūnų elgesio kodekso. 1979 m. gruodžio 17 d. JTO Generalinėje asamblėjoje priimtas „Teisėtvarkos apsaugos pareigūnų elgesio kodeksas“ tapo jų veiklos etalonu. Remiantis šiuo kodeksu buvo priimti nacionaliniai pareigūnų elgesio kodeksai.

Apibendrinant galima teigti, kad konfidencialumo principas baudžiamajame procese – tai užtikrinimas teisinėmis, organizacinėmis, techninėmis priemonėmis, kad tiriant nusikalstamą veiką surinkta informacija ikiteisminio tyrimo veiksmų pagalba tiek fiksuota procesine forma, tiek neturinti neprocesinės formos bus prieinama tik autorizuotiems vartotojams, ir informacija, tame tarpe konfidenciali, bus nedelsiant sunaikinta įstatymo nustatyta tvarka, jeigu ji nėra nesusijusi su tiriamu įvykiu. Iš to peršasi išvada, kad konfidencialumo principas įpareigoja prokurorą, ikiteisminio tyrimo pareigūną, laikantis įstatymo ir etikos normų, kruopščiai saugoti surinktą informaciją ir imtis priemonių, užtikrinančių, kad informacija, kuri nesusijusi su tiriamu įvykiu, nebus paskleista viešojoje erdvėje.

IŠVADOS

1. Konspiracijos principas grindžiamas pažintinės veiklos tikrųjų tikslų užmaskavimu ir informacijos rinkimui naudojamų metodų parinkimu, leidžiančių išvengti ar sumažinti demaskavimą.
2. Konfidenciali informacija – ne tik esami, bet ir praeities duomenys, susiję su asmeniu.
3. Užfiksuotos informacijos (duomenų) turinio vientisumo išsaugojimo problema iškilo atsiradus ir pradėjus taikyti nusikalstamų veikų tyrime skaitmeninę fotografiją ir skaitmeninę vaizdo fiksavimo techniką proceso veiksmų tvarkos, eigos ir rezultatų fiksavime.
4. Konfidencialumo principas baudžiamajame procese – tai užtikrinimas teisinėmis, organizacinėmis, techninėmis priemonėmis, kad tiriant nusikalstamą veiką surinkta informacija ikiteisminio tyrimo veiksmų pagalba tiek fiksuota procesine forma, tiek neturinti neprocesinės formos bus prieinama tik autorizuotiems vartotojams, ir informacija tame tarpe konfidenciali bus nedelsiant sunaikinta įstatymo nustatyta tvarka, jeigu ji nėra susijusi su tiriamu įvykiu.

²⁷ Dėl Lietuvos policijos pareigūnų etikos kodekso patvirtinimo, Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas (2004 07 16, Nr. V-347), 4.21. str.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

KNYGOS

BUČIŪNAS, G. *Slaptas sekimas: teisinis reglamentavimas ir praktiniai aspektai* (Vilnius: Registrų centras, 2012).

PERIODINIAI LEIDINIAI

BENNANI N. et al., *Digital photography and computer technology: a promising field of innovation* // <<http://membres-liglab.imag.fr/donsez/pub/publi/mdic99.pdf>>;

MACHIAVELLI, N., *The art of war* // <<http://oll.libertyfund.org/simple.php?id=984>>.

MACHIAVELLI, N., *The Historical, Political, and Diplomatic writings* // <http://oll.libertyfund.org/index.php?option=com_staticxt&staticfile=show.php%3Ftitle=1866&Itemid=28>;

WINN, P. A., *Online court records: balancing judicial accountability and privacy in an age of electronic information*, vol. 79 (Washington: Law Review, 2004).

TEISINIAI DOKUMENTAI

Europos žmogaus teisių teismo byla: *Du Roy and Malaurie v. France*, Eur. Ct. HR, No. 34000, (2001);

Europos žmogaus teisių teismo byla: *Amann v. Switzerland*, Eur. Ct. HR, No. 27798, (2000);

Dėl Lietuvos policijos pareigūnų etikos kodekso patvirtinimo, Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas (2004 07 16, Nr. V-347).

Jungtinių Tautų Organizacijos Konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta, Žin. (1998, Nr. 38-1004).

Lietuvos Respublikos Konstitucija, Žin. (1992, Nr. 33-1014).

Klass and others v. Federal Republic of Germany // <http://www.hrcr.org/safrica/limitations/klass_germany.html>;

Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas (2012 11 17, Nr. XI-2234).

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas (2008 04 15, Nr. IX- 785);

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (2006 01 31, Nr. X-471);

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (2001 07 01, Nr. 74-2262);

Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (2011 05 12, Nr. I-1374).

Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas (2012-10-02, Nr. VIII- 2048).

INTERNETINIAI ŠALTINIAI

Tarptautinių žodžių žodynas, // <<http://www.zodziai.lt/reiksme&word=Konspiracija&wid=10436>>.

KITI ŠALTINIAI

MILINIS, A., *Baudžiamoji atsakomybė už nužudymą be pavojingumą didinančių ir mažinančių aplinkybių (BK 129 str. 1 d.): daktaro disertacija* (Vilnius: Vilniaus universitetas, 2009).

SUMMARY

The restoration of the independence of the Republic of Lithuania on 11 March 1990 ipso facto implies the beginning of buildup of the new legal system in Lithuania and succession of the best Western values legal traditions. At the same time it is considered to be the starting point for the legal system of the Republic of Lithuania from which it has been beginning to evolve and develop into the direction of respect for human rights and fundamental freedoms. This is clearly reflected in the Constitution of the Republic of Lithuania adopted by citizens of the Republic of Lithuania in the Referendum of 25 October 1992. The preamble of the Constitution of the Republic of Lithuania provides that one of the most significant aims of the Lithuanian nation is to strive for an open and harmonious civil society and law-based state. The social nature of human beings pushes them for social interaction and each human being has his own interests which may not always coincide with interest of other individuals. Therefore, a state's high priority task is to ensure that every human being and the whole society is protected by state from unlawful acts. The state is forced to take legal means to disclose the criminal acts committed by the individuals, and limitation of human rights and fundamental freedoms is inevitable. For this purpose, legislation has granted law enforcement authorities the right to use special investigative techniques in conducting the prosecution. It should be noted that the special investigation techniques such as controlled delivery, covert surveillance, electronic surveillance of all forms are legitimate and internationally recognized e.g., 1988 The United Nations Convention against Illicit Traffic In Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. That encourage national lawmakers transform special investigation methods from criminal surveillance law to criminal procedure law.

KEYWORDS

Criminal procedure, pre-trial investigation, special investigation techniques, principle of ensuring non-disclosure of data from pre-trial investigation, the secret of judge meeting room, conspiracy, confidentiality.